

שעות נוספות +

מועדון הקוראים של ידיעות אחרונות והשבוע: רפתנים

צילום: יובל חן

עומדים (מימין) דפנה קרמר, פלג אוריון, מירי ברג, שמואל בלברמן, ארנון אושרי, צביקה ברנדס, דרור לבנון וישבים (מימין) נדב רז, אפרי רייקין, רפי זימן

הזיכרונות

עם הספר | איריס ליבשיץ-קליגר של חזרף 73

העדידות הנחשפות כעת בדבר האנדרלמוסיה ששררה בקרב הדור המדיני והצבאי במלחמת יום הכיפורים, מקבלות משנה תוקף לאחר שחוזרים וקוראים בספר "תיאום כוונות", הרואה אור מחדש

בשטף פורשים בפני הקורא ריאורים רייכניים ואף אכזריים של ימי מלחמת יום הכיפורים. הספר היה לרב מכר מיד עם פרסומו וזיכה את מחברו בפרס ספיר הראשון (2000) ובפרס יצחק שדה (2002), תורגם לאנגלית ולרוסית ובשנת 2003 על עובר לסוטר קולנוע בבימוי אייל חלפון ובכיכובם של דן שפירא ואלון אבוטבול.

הספר תיאום כוונות מאת הרב והסופר חיים סבתו הוא הכרך העשירי הרואה אור בסדרת "עם הספר - פרוזה ישראלית" של הוצאת ידיעות ספרים. המדובר ברומן מלחמה יוצא דופן, הנשען על עמודי פיטו, הכתובים בשפתו העשירה והמיוחדת של בן ישיבה למדן. העמודים הנבלעים בשטף פורשים בפני הקורא ריאורים רייכניים ואף אכזריים של ימי מלחמת יום הכיפורים. הספר היה לרב מכר מיד עם פרסומו וזיכה את מחברו בפרס ספיר הראשון (2000) ובפרס יצחק שדה (2002), תורגם לאנגלית ולרוסית ובשנת 2003 על עובר לסוטר קולנוע בבימוי אייל חלפון ובכיכובם של דן שפירא ואלון אבוטבול.

לקרוא את הספר הוא ולו כדי לזכור ולא לשכוח את המלחמה היא ואת התקופה הקשה שעברנו. "הרגשתי כאילו הספר נכתב על חטיבת הצנחנים בה שירתתי", הוא מתוודה ואומר כי את התיאור בסיפור בו מגיע המח"ט לביקור בתעלה לא ישכח לעולם.

ארנון אשרי, בן 53, רפתן מכפר יזיתקין, היה בן 16 וחצי במלחמת יום הכיפורים. "את כל הצעירים בכפר ליוותה תחושת ההמצה כיוון שעדיין לא יכולנו להשתתף במלחמה. כאיש אחד התגייסנו לעבודה בכל משק הכפר - חליבות, הכנת והבאת מונון לבהמות, קטיף הדורים - כל זאת למשך חצי שנה, ללא יום אחד הפסקה וכמובן ללא לימודים", מתאר אשרי ומוסיף כי הוא זוכר את התקופה הזו כזמן מיוחד מאוד, המי שלב גם דאגה לאחים ולאבות וגם עבודה אין סופית

במשקים של הכפר, שהמשיכו לתפקד באורח מלא. גם ארנון לא קרא את הספר אלא כאשר הצטרף לפאגל, וכעת, משנחשף אליו, הוא סבור שהמדובר בתיעוד חשוב המנציח את חלקם של בני הישיבות במלחמת 1973.

ארנון: "בספר מוצגת המלחמה מנקודת מבטו של תלמיד ישיבה, תוך המחשת העומק של האמונה שליוותה אותו ברגעיו הקשים. בעיניי זהו פן נוסף לא מסוקר של המלחמה. מרגש לקרוא בין השורות את תחושת אובדן הדרך וניתוח המצב מוויית ראייתו האישית של חייל שיושב בטנק ואינו רואה את התמונה הכוללת, ולמרות הכל - עושה את המוטל עליו".

אפי רייקין, 54, מתל"עדישים, סמב"ל מועצת החלב, מציין כי היה תלמיד י"ב בתקופת המלחמה.

חיים סבתו | תיאום כוונות

חיים סבתו, יליד קהיר, הוא רב, איש חינוך וסופר. עלה ארצה בשנת 1957. גדל ולמד בירושלים. היה ממקימי ישיבת ההסדר "ברכת משה" במעלה אדום-מים. לזכר יצירתו הספרותית מחבר הרב סבתו ספרי הלכה והגות יהודית. הרב חיים סבתו הוא הוכיח הראשון בפרס ספיר לספרות (2000). ספריו התי קבלו בהצלחה רבה, היו לרבי מכר, תורגמו לאנגלית, לצרפתית ולרוסית וזיכו אותו בפרסים ספרותיים, בהם פרס יצחק שדה לספרות צבאית (2002), פרס הצינונות הרתית (2008), פרס ראש הממשלה ופרס נימון (שנייה ב-2009). בין ספריו: אמת מארץ הצמח (1997), אהבת תורה (2000), אני לרודי (2005), באור פנך (2005), כעפעפי שחר (2005) ו"בואי הרוח" (2007). ספרו "תיאום כוונות" ראה אור לראשונה בהוצאת ידיעות ספרים וספרי עליית הגג בשנת 1999.

אפי: "כל הרפתנים במושב היו מגויסים, ואנחנו היינו כוח העבודה הבוגר ביותר, ולפיכך הופקרנו על החליבה, עברנו מרפת לרפת ומילאנו את הח"ס. הספר של סבתו עוסק בטראומה של מלחמת יום הכיפורים, שהיא אחת מנקודות השבר שעיצבו את המורשת וההווה של החברה הישראלית. דווקא ספר כזה, שמסופר מנקודת זווית אישית, מיטיב לתאר את השבר הקולקטיבי. התרגשתי בעיקר מתיאורי הרעות וההווי המיוחדים שנקרמו בין הלוחמים החיי לונים ובין בחורי הישיבה".

אבא חיבק ולא חזר

הרפתנית דפנה קרמר, 47, בת למשפחת רפתנים, המתגוררת ביבנאל ומנהלת את מרכז "מי ומו" במ"שק קרמר, הייתה בת עשר כאשר פרצה המלחמה. "באותה שבת בבוקר אבא שלי היה בבית הכנסת ואמא ואני סיימנו לחלוב את הפרות. פתאום שמענו מטוסים בשמיים, ללא הפסקה. מאותה שעה יש זיכרון שלא מרפה ממני - עליתי ברחוב בו גרנו וראיתי

"דווקא ספר כזה, שמסופר מנקודת זווית אישית, מיטיב לתאר את השבר הקולקטיבי. התרגשתי בעיקר מתיאורי הרעות וההווי המיוחדים שנקרמו בין הלוחמים החילונים ובין בחורי הישיבה" אפי רייקין, רפתן מתל"עדישים

חבר שלי, שהיה קטן ממני בשנה. אבא שלו בדיוק יצא מהבית בריצה, עם מכנסי מדים וכפכפים, נושא עליו קיטבג פתוח. האבא תפס את היר של החבר שלי, ני שק אותו, אמר לו שלום. וזו גם הייתה הפעם האחרונה בה ראינו את האבא שלי".

לדבריה, הקריאה בספר חשובה כיוון שהיא מתארת את קשת הלוחמים במלחמה ההיא: "אני רגילה לשמוע מהמושביניקים ומהקיבוצניקים אמרות כמו: 'אנחנו עשינו, אנחנו לחמנו', והנה בא הספר ופותח לי נקודת מבט גם על אחרים שלחמו במלחמה הזו. בתודעה שלנו יש חלוקה ברורה בה החילונים נלחמים למען המדינה ועוברים קשה, בעוד החרדים בעיקר נהנו מפירותיה מבלי לתרום את חלקם. אלא שהספר מוכיח עד כמה דעה זו חסרת בסיס, כיוון שבתוך החברה החרדית-דתית קיימים זרמים שונים שחלקם לחמו במסירות נפש. עניין זה ראוי שיקבל כמה רחבה יותר מתוך רצון לגשר על שסעים עמוקים בחברה הישראלית".

"הספר כתוב בלשון ברורה וקולחת. התיאורים לכאורה ענייניים ואינם גרושים בתיאורי נוף ורגשות, אך בכל זאת מצליחים לרגש. זהו מסמך מלחמתי ממקור ראשון, שבו מתפרצת האמת ומבהירה עד כמה היינו קרובים לסכנה קיומית, דבר שאני עצמי לא ידעתי בזמן המלחמה עצמה, וזאת למרות שגרתי בסביבות העיר טבריה, סמוך מאוד לאזור הקרבות", מסכמת הרפתנית מיכאל.

רפתנית נוספת שהשתתפה בפאנל קוראי הספר היא מירי ברגר, 63, מכפר-הס. "המלחמה תפסה אותי מתמודדת עם ניהול ועבודה במשק שלנו כמעט לבה, כשבמקביל הייתי צריכה גם לתפקד כאם צעירה לשלושה ילדים קטנים. יענקלה, בעלי, גויס ביום השני למלחמה ושוחרר בינואר 1974. זו הייתה הפעם הראשונה שהרגשתי עד כמה הכפר הוא בית. אלמלא העזרה שקיבלתי באותם ימים מחבריי בכפר ומאמי, לא היינו שורדים". עוד מדגישה ברגר כי חשוב שבני הנוער יקראו את הספר הזה, כדי שהנוער לא יתפתה למערכת המשומנת של הזוויות הפרו-ערביות בתקופת שורת. "עם ישראל מחובר בנימי נפשו לארץ ישראל, ובשעת מבחן כל הספקות נעלמים".

הרפתן רפי זימן, 55, מבית-יצחק, שהיה שריונר בשירותו הצבאי, גאה לציין כי הסיפור הזה של סבתו בא לייצג את האנשים האמיתיים והטובים במדינתנו. כמו כן, הוא גם חושב שחשוב מאוד להמשיך ולתרגם את הספר הזה לשפות זרות, ולו כדי שגם אחרים יקראו עד כמה עמוק הרצון של אויבנו להשמירנו.

נדב רוז, 54, רפתן מקיבוץ מעגן-מיכאל, למד בכיתה י"ב במהלך המלחמה, וכשכולם היו בצבא תיפעל יחד עם חבריו את המשק כולו. לדבריו, ראוייה לציון החשיבות החברתית והתרבותית המונצחת בספר, שכן בתוך כל הכאוס והבלבול ששררו בימיה הראשונים של המלחמה, מתוארים הלוחמים והמפקדים הפשוטים כמי שהצילו את המצב בזכות רוח הלחימה ורוח האחרות שהפגינו. המסר העיקרי מכך הוא שרק עם ישראל מאוחד יוכל להחזיק במדינה.

החיבור בין עוז לאמונה

צביקה ברנדס, 53, רפתן וחקלאי מבית-לחם הג'ילית, רואה בספר מסמך המתאר בדרך ייחודית את החיבור בין עוז לאמונה: "הספר נכתב על ידי לוחם שרואה את כל העולם דרך מסגרת דתית לאומית: דרך הכיפה הסרוגה, דרך הלימוד בשיבה. לדעתי, אין עוד ספר שמתאר באופן עמוק כל כך את החיבור בין העוז לאמונה. את הספר סיימתי לקרוא בפעם הראשונה בצאת יום הכיפורים השנה, והייתה בכך משום התעלות שלאחר התפילה והצום".

מסכמים את השיחה דרור לבנון, 47, ופולג אוריון, 44, הרפתנים מכפר-זיתקין, שאומרים כי הקריאה בספר גרמה להם

לרצות ולברוק שוב מי הם האנשים שאנחנו בוחים בהם להנהיג המדינה ו"האם הם ראויים לקורבנות הרבים". צביקה ברנדס אומר לסיכום שהספר גם לו לרצות לחבק את החיים, להיות אופטימי, להיות נחוש בצדקת הדרך שלנו מול העולם ולרצות "להתקרב לאנשי אמונה. לא להיות דתי, אלא לקבל את הדתיים".